

צ'אן לא תנח'תא

עקרונות מנחים בהבניה ובהפעלת מרחבי למידה

המרחב יאפשר למידה והתנסות במגוון תכנים, ערכים, מיומנויות דרכי הוראה למידה ועוד

המרחב יזמן למידה חווייתית תוך התנסות ומעורבות פעילה של הלומדים בהקשרים חברתיים ערכיים.

המרחב יאפשר בחירה בהיבטים שונים, ביניהם: תכנים, התנסויות, משאבים, שותפים לפעילות

מרחבי למידה

על פי ה־ OECD , סביבת למידה היא מרחב פיזי המאפשר סוגים שונים של הוראה, כולל טכנולוגיות עדכניות ומעודד מעורבות תלמידים (2011).

"מרחב למידה משקף את הרעיון כי הלמידה מתרחשת בכל מקום ובכל עת ועל ידי כל אחד. מערכת היחסים בין האנשים, התהליכים והתכנים במרחב משקפים את מציאות החיים. דילמות, בעיות, רעיונות, עקרונות ומושגים מהווים מרכיבים מהותיים במרחב הלמידה" (לוי, 1999)

המרחב יאפשר למידה והתנסות בחיבור אסוגיות ערכיות תוך קישור לעולמם של הלומדים ולאקטואליה ותוך התאמה לאפייני הלומדים.

המרחב יאפשר מתן ביטוי לתפקודי לומד מגוונים ויקדם את המימדים השונים בלמידה: קוגניטיבי, ערכי, רגשי, מטה-קוגניטיבי, חברתי, תחושתית.

הכיתה כמורה השלישי

לכל תלמיד ישנם שלושה מורים:

א. המורה הראשון הוא ה"אחר המשמעותי" (המורה, ההורה, מדריך, בן משפחה ועוד).

ב. המורה השני הוא "קבוצת השווים" (חברים לכיתה, חברים בקהילה, חברים בתנועת הנוער ועוד).

ג. המורה השלישי הוא הסביבה הלימודית (הסביבה המחנכת).

נשמע קצת מוזר? סביבה לימודית משולה למורה? מסתבר שכן, לפחות על פי לוריס מלגוצ'י, מייסד שיטת רג'יו אמיליה באיטליה שטען שהמרחב הלימודי מהווה רכיב חיוני בלמידה, מורה נוסף.

המאפיינים של סביבת הלמידה משפיעים על הדרך שבה התלמיד לומד וממלא את משימותיו. הקשרים חינוכיים שונים מעודדים תלמידים לעסוק בסוגים שונים של משימות ומציעים להם אפשרויות שונות להפעלת תהליכי למידה. כלומר, סביבות שונות משפיעות על הדרך שבה תלמידים מקשרים משימות ולמידה לאסטרטגיות פעולה.

אני לא יודעה של כסא
שולמית הר-אבן

אבא,
אני לא יודעה של כסא.
מה נעשה?

כשאני יושבת ישר על כסא,
כל כך מסדקת
כמו איזו גקרת
בפרצוף רציני -
זאת לא אני.

אני יודעה של שלמנות
ויודעה של חלונות
ואני באמת חושבת
שקצה של שלחן הוא מקום טוב
לשבת

ואדן של חלון הכי טוב מכלם,
כי רואים מצין את כל העולם.
ואני לא יודעה של כסא.png
רואים עצים ורואים עץ ורואים
אורות

כל רגע יש שם משהו לראות
וכל יום רואים שם משהו חדש.
אתמול ראיתי שלשה יונקי-דבש,
בלי גלמה.
ואתה יודע מה?

לציר הכי נוח בשכיבה על הקטן.
אז גבין, הכסא לא נחוצ לי בעצם,
אני פשוט לא יודעה של כסא.
אז מה נעשה?

**"ההוראה והלמיצה אינן עומדות פו מול פו על שתי סזות נהר וזופות
בפרימתו. עליהן לחבור ולעבוד יחזיו מסע עס פרימת הנהר.
באמצעות הזו-שיח ההזני והמתמשך ההוראה מחפכת את הלמיצה
ומקנה כליס ללימוז".
(לוריס מלזוני, אבי שיטת רג'יו אמיליה)**

עקרונות שמאפיינים את סביבת החיים והלמידה בגני רג'יו אמיליה

הסביבה משקפת שיתוף בין האנשים שמרכיבים את הקהילה: ילדים והורים, מורים וגננות הורים, אנשי קהילה; עקרון השיתוף כמייצג את סביבת הגן בא לידי ביטוי בכך שהורים וזוות שותפים לתכנון הסביבה. ילדים מורשים להביא חומרים מהבית ולהכניס לגן חומרים (אבנים, עליס, ענפים...)
מהסביבה הקרובה

שקיפות בשני מובנים: א. שקיפות פיזית שבא לידי ביטוי בחלונות גדולים ובשקיפות בין החללים המרכיבים את המקנה. בדרך זו מושגת זיקה ורזיפות בין המרחב מחוץ לכיתה לבין המרחב הפנימי; ב. שקיפות בכל הקשור למסירת מידע להורים, לקהילה וכו'

הדגשת החשיבות של האינדבידואל (ילד ומבוגר) יחד עם הדגשת הערך של הקהילתיות הן במישור החברתי והן כחלק מתהליכי הלמידה. אחד ההיבטים המעניינים בסביבת הלמידה של רג'יו אמיליה נעוץ בהקפדה להביא לידי ביטוי את האינדבידואל ובמקביל להדגיש את הקהילתיות ואת הקבוצתיות

המשך עקרונות של אפיונים את סביבת החיים והלידה בגני רג'יו אדיליה

מרחב וחומרים עשירים שפונים לכל החושים ומזמינים התבוננות וחקר פעיל של הסביבה.

תפיסה הוליסטית וקונסטרוקטיביסטית "מתכלאת" (לפי כינויה של חוה תובל) ו"צורמת" (במובן של ג'דעון לוין) של הלידה שבאה לידי ביטוי בסביבה.

הדגשה של תהליכי חיים "טבעיים"

הטמעת הטכנולוגיה בחיי היומיום באופן שמיטיב לשרת את הילדים והמבוגרים כאחד.

פינת הטיפים

כאשר אנו מתבקשים לתכנן מרחבי למידה עלינו להתייחס למספר דגשים:

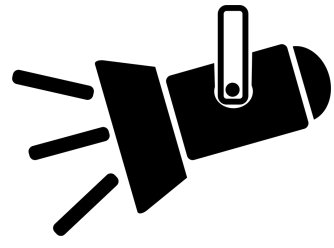
שינוי מחשבה והתבוננות מחוץ ורעננה על זכוסי הפעולה של הוואזיק, לואזיק התואמיק למזיאות האאה 21 – למינה מסתעפת ומוחבת כרסת העלת הקשריק וזמתיק.

התייחסות לכלל מבנה בית הספר כמבנה מרחבי מסתעף הכולל את שטחי החוץ והפנים, שטחי הכיתות והמרחבים הציבוריים, תוך חיבור רעיוני, פיסי ועיצובי הקושר את הכל.

יצירת תשתית עבודה עשירה הכוללת פונקציות ואפשרויות רבות, החל ממזיאות זיסיטיות, למינה מרחוק וכלה במיזנת מייקריק ומלאכות יז.

תכנון מרחבים המאפשרים ביטוי לכל החושים ולכל הקוגניציות הקיימות.

יצירת מבנה שמיס המשתנה על פי צרכים. זיהינו שטחי מבנה שיכולים לשרת מנעד פונקציות. לצורך כך, ישנה חשיבות רבה לתכנון מוזולרי ונייז, כמו קירות נייזיק, רהיסיק שיכולים לננות את ייעוונק וכיו"ג.

זרקור

מרחבי למידה

"לעולם אין אנו מחנכים במישרין, אלא בעקיפין, במיזועה של הסביבה. האם אנו מניחים לסביבות מקריות לעשות את העבודה הזאת או שאנו מתכננים סביבות במיזוד למטרה זו? וכל סביבה היא סביבה מקרית מבחינת השפעיה החינוכית עד שלא תוכננה במחשבה תחילה מיתך ננית דעת על פעולתה החינוכית"

דמוקרטיה וחינוך, דיואי ופוס)

ההבנה שיש צורך בשינוי של מרחבי הלמידה כך שיתאימו לעקרונות פדגוגיים חדשים ויאפשרו ללומדים לתרגל ולהתנסות בכישורים ומיומנויות מותאמים לעת הזו ולא רק הישגים לימודיים, יספקו מענה להטרוגניות הרבה של הלומדים ולאפשר להם ללמוד באופן המותאם לסגנון הלמידה שלהם ולא בדרך אחת בלבד- דרך ההוראה הפרונטלית.

צריכה להתבצע חשיבה על מכלול מרכיבים אליהם צריך להתייחס בתהליך עיצוב המרחבים: הנורמות והתפיסות החינוכיות, האקלים במרחב הלמידה, התכנים הנלמדים ודרכי ההוראה למידה.

סלומון (1996) הגדיר רכיבים אלו יחד עם הרכיב הפיזי "כמערכת של רכיבים הקשורים זה בזה, נותנים משמעות זה לזה ומכוונים למטרות של למידה".

להרחבה